

Алп жазуучубуз Айтматовдун 90 жылдыгы дүйно жвзвндо белгиленип, олбосткко ор алган омврv даназалуу доорун сврvвдо.

Кандай гана касиеттvв кvчкo эгедер кeмeнгeр жазуучубуз бар экендигин, аалам адабиятынын асманында чолпон жылдыздай жаркыраган бул ысым адамзатка тvболк жарыгын чачып турарын эч ким тана албайт! Муундан муунга мурас болчу руханий байлыгын учурда жаштар кандай кабылдап, кандай вйронvп жаткандыгы жалпыбызды кайдыгер калтырбай турган жан кvйор маселелерден. Жакында университетибиздин башкы корпусунун чон залында Кыргыз-Европа факультетинин бизнес жана коммуникация кафедрасынын жамааты даярдаган “Чынгыз Айтматов -дүйно тилдеринде” аттуу эскерvв кечеси болуп оттv. Аталган семинарга Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын торагасынын орун басары Медербек Аким уулу, “Кыргыз тили” коомунун президенти Райымжан Курбанов, “Ыйман” фондунун торагасы Нуржигит Кадырбеков жана башка чет олкодон келген коноктор, борборубуздагы ЖОЖдордон келген студенттер да кvбо болушту. Аталган кечени университеттин мамлекеттик тил боюнча проректору С.Тиллебаев ачып, ректордун атынан куттуктоо созvн айтты. Оз созvндо бул кеченин озгочолvгvно басым жасап, сахнада Айтматовдун чыгармалары алты тилде аткарыла тургандыгы абдан кубаттай турган жана сыймыктандыра турган саамалык экендигине токтолду.

Иш-чаранын башында улуу ойчул жазуучу Чынгыз Айтматовдун чыгармаларын чагылдырган кинолордон vзvндvлор коюлду. Комуздун жандуу коштоосундаслайд-шоу корсотvлдv. Канча карасан да канбаган жазуучунун аркайсы мезгилде тvшкoн сvротторv, ата-энеси, бир туугандары жана жолугушуулары тизмектелип откoндo залдагы катышуучулар залкар жазуучунун арабыздан кеткенине ишенбегендей, мына азыр сахнадан жарк деп чыга калчудай ишеничте болсо, айрымдары армандуу телмирипотурушту. Андан сон чыгармаларынан бир канча тилде даярдалган чакан сценкаларга кезек берилди. Албетте, бул кеченин даярдалышына жан-отун жагып, жvгvрvп жvрvшкoн факультеттин аталган кафедрасынын башчысы Анара Камалова, жардамчысы Кубат Жумагулов баштаган уюштуруучулар тобунун жана тилчилери: кыргыз тилинен Ж.Жапарова, Г.Шабыралиева, француз тилинен Ж.Мырзакматова, англис тилинен М.Чулуева, испан тилинен Ж.Айдыралиева, немец тилинен М. Индигараев, орус тилинен Э.Боогачиевалардын эсепсиз эмгектери алкышка арзыйт.

Жазуучунун эне тилинде “Кылым карытар бир кvн” романынан vзvндv аткарышкан Найман эне менен Жоламандын ролундагы студенттер берилип ойноп, эн негизги идеяны жvрогvнoн откорvштv.

Арасында аткарылган ыр-бий ар бир эпизодго жуурулушуп, үндөшүп, ошончо бир композиция жаратып тургандай туюлду.

Р.Абдыкадыровдун “Жолугарым билгемин” деген ыры студенттердин аткаруусунда бий менен коштолуп, бул ырдан сон “Жамийладан” үзүндү – француз тилинде аткарылды, ачуулуу жулунган Садыктын Жамийла менен Даниярдын сүрөтүн жыртып салганы, Сейиттин апасына сүрөттү дагы тартарын, окууга бара тургандыгын айтып жаткан эпизод менен аталган чыгармадагы Жамийланын катты окугандагы абалы англис тилинде жанырды.

“Асман”, “Энекемай”, жазуучунун созуно жазылган “Ысык-Кол” ырлары бийдин коштоосунда аткарылган эпизоддорго боёк болуп, коркун ачып турду. “Саманчынын жолундагы” Майсалбектин катын, Толгонайдын Жер Эне менен диалогунорус тилинде, “Ак кемедеги” Баланын таятасы портфель сатып бергендеги кубанычын ар кимге айтып болушконун, чон апасы портфелин уктаарда катып койгонун, таятасынын мас абалын, сууга сүзүп кетишиниспан тилинде берилүү менен образга кирип аткарышты. Жеткире ойношкондуктан коркунуучулор коз жашын жашыра алышкан жок.

“Кызыл жоолук жалжалымдагы” Ильястын машина ондогон жери, таанышып баш кошкону, бактылуу рейстер, анан Кадича ортодон чыкканын, Байтемирге чуркаган баланын ролун немец тилинде ойноп беришти. Ар бир чагылдырылган окуяга жараша жасалгаланган коркунушторкызыгууну жаратты. Мисалы, чомоло, чоп, машина, ж.б. буюмдар студенттердин өз колдору менен ото чон чеберчиликте жасалгандыгы сахнага корк берип, жандуу маанай жаратып турду. Турмуштун ошонон алынган окуялар адамга кандай жакын, “От алган очогум” деп айткан Чынгыз Айтматовдун айылындагы окуялар балалык таза сезимине очпос моорун басып, аалам сүйгөн чыгармаларга айланды. Аны биздин жаштар дүйнө тилинде сүйлөтүп, сүйүп окушат. Демек, жаштарга туура багыт берсек, жакшы жоролголордун жан дили менен улантып, ал үчүн жанын аябай жоопкерчиликти моюнга аларын дал ушул иш-чара далилдеди. Баарынан кызыктуусу чыгармадагы түгөйлөрдүн бийи болду. Музыканын коштоосунда окуядагы бактылуу түгөйлөр бийлеп атып, турмуштан адашуусу, ортодон чыга калган үчүнчү адамдардын таалайын тартып кетүүсү чыгармачылык менен иштелгендигин, чыгармадагы идеяны ачып берүүгө жасалган оригиналдуу аракеттер экендигин баса белгилеп кеткибиз келет. Озгочо чеберчиликте оздорун корсоткон студенттер: Даниэл Чеченбеков, Улукбек Сагындыков, Эрназар Кочкунбаев, Аскар Шайкидинов, Элисбек уулу Элдияр, Айдана Женишбековалар жоопкерчиликти бийик туткан азаматтар экендигин далилдешти.

Акырында соз берилген РаимжанКурбанов коп олколордv кыдырганын, бир жерде “Жамийланы” кыргызча айтканда зал туруп кол чаап “браво” деп кыйкырганын эскерип оттv. Ошол жеринен сахнаны жанырта Ч.Айтматовдун “Жамийласынан” vзvндv айтканда зал жанырта кол чабылып, корком окуунун кvчvнvн айтылып жаткан эпизод кудум азыр болуп жаткандай козго тартылды.Алдыбызда чындап эле Сейит келип “Жамийлалап” кыйкырып жаткандай элестеди.

Нуржигит Кадырбеков Японияда жvрvп жазуучубуздун каза болгонунукканда коз жашын тогvп баш оогон жакка басып баратышы, анын коз жашына таныркаган япондор, а бирок ошол ыйды бир гана кыргыз гана тvшvнvрvн, ошол абалга кыргыз гана кабылыш мvмкvн экендигин айтып баарын ынандырды, улам соз ортосунда торт саптан ыр тогvп турушу да анын толкунданганын сездирип турду.

“Айтматовдун чыгармаларына эч бир кыргыз эли кайдыгер карабастан, кvчvнvн жетишинче окуп-билvвго умтулаарына бvгvн да кvбо болуп, толук козvм жетти. Кыргыз Улуттук университетинин студенттеринин патриоттук сезимдерикvчтvнvлvгvно бир жагы кубансам, бир жагынан ойлонуп да отурдум. Анткени азыркы жаштардын ушундай озгочо билим алып чыгышы олкобvздvн онvгvп жатканынын бир белгиси. Улуу инсандарыбыз айтып калат эмеспи «Айтматовду жана анын чыгармаларын жакшы билиш vчvн кыргыз болуп жаралышын керек» деп, мен да кыргыз болуп, Айтматовдун чыгармалары менен тарбияланганыма кубанам.Мына, бvгvн да озvмдvн келечектеги максатым vчvн дагы сонун сабактарды алдым,” дейт толкунданганын жашыра албаган, келечек ээлеринин бири, активист Ала –Тоо университетинин 4-курсунун студенти Элиза Кадырбекова.

Жаштарды жакшы багытка тарбиялоодо китеп окуу маданияты негизги орунда тураары белгилvв эмеспи. Айтматовдун чыгармалары адам болууга vндогон, каада-салтыбызды кастарлоого чакырган, асыл таштайакыл-эс катылган чалкыган океан. Азыркы бар тарабы бакубат замандын жаштарында магниттей эрк болсо максатка жетvвго абдан зор мvмкvнчvлvктvр бар. Жогоркудай таасири кvчтvв тарбия, багыты бийик билим менен биздин жаштар келечекте сыймыктуу инсандардан болоруна чон ишеничтебиз!

Б.Мырзатаева: "Аалам адабиятынын алпы арабызда" (Ч.Айтматовдун 90 жылдыгына карата)

Автор: Эралиев Жээнбек

21.05.2018 10:55 - Обновлено 21.05.2018 10:58

Бакыт Мырзатаева - **“Улуттук университет” гезитинин баш редактору**